

Алеко Константинов

Из миналия живот на
„Славянска беседа“

– Казвате, господа, че Беседата не напредвала – издума нашият приятел Бомбардек. – Как да не напредва? Вий знайте ли, каквато разлика има между днешния салон на беседата и буфета при градската градина, такава разлика има между днешния живот на беседското общество и тоя в началото.

– Наистина, господин Бомбардек, разкажете нещо от миналия живот на Беседата – обади се един от компанията.

– Че за кое по-напред? И време нямам сега. Но, хайде, ще ви разкажа за един малък епизодец, па вий съдете има ли, или няма разлика между тогавашното и сегашното.

Туй беше преди тринайсет-четиринайсет години, не помня точно; давахме ний, Беседата тоест, бал срещу Нова година. Вий сте още деца, по това време всички сте били пръснати из Европа по учение; вий заварихте Беседата горе-долу уредена, но какво беше в началото! Сега даже невероятно ще ви се види, като ви кажа, че ний давахме бала, за който е думата, в мизерничкето салонче на буфета при градската градина. Тогава нямаше още салонен струнен оркестър. Хохола, като се завреше със своите музиканти в едно къше, че като запрашат тръбите, ще помислиш, че си под стените на Иерихон. Но не знам как, като че по-весело беше тогава, по-весело и по-одушевено. Идея имаше тогава в дружеството, господа, и тая идея въодушевяваше обществото. „Славянска беседа“ не беше само пуст звук. Сега не е тъй... Впрочем, кой знай, ний, възрастните, сме винаги песимисти и миналото ни е все по-мило. Весело беше наистина, но се случваха по някои път такива дивотии, че сърце ми не дава да ги спомням. Но обещах се да ви разкажа една случка, няма сега да се отказвам. По онова време, господа, имаше между военните доста разгаленички офицерчета, сега като че поизчезнаха, сега виждам между тях образованички, възпитанички, но по онова време – пази, боже! Скандал подир скандал. Сега престанаха, а тогаз, току чуваш, че тогоз били в кафенето, на оногоз вадили шашка в шантана – ей таквиз! Дивотии... Вчерашно хлапе, турило златни копчета, запасало сабя – не можеш да му излезеш насреща. Бре, стой! И аз съм човек! Йок, ти си мужик! – Гледай ти, кюлхане, н'едно! Тогава още „Ваше благородие“ им казваха солдатите. Савичката ги цереше тях хубавичко, ама има ли всякой неговите железни мускули...

Сега да ви кажа за случката. Веселим се ний, танцуваме; по едно време, около полунощ, виждам аз, вмъкват се в салончето, от задния вход, двама офицери, подпоручик Носовирков и пряпорщик Лимоничков, пияни като английски матроси. Кой знай от каква оргия се

завръщаха! Влизат те, господа, с шашки, изправят се почти сред салона и почват със замъглевени очи да изглеждат нахално всичките дами, наред и си фъфлят помежду си. Танците спряха. Настъпи малък антракт пред полунощ, щеше да се почне лотарията. (И тогава имаше лотария.) Публиката се настани около масите да закусва. Двамата офицери накараха грубо един служител да им дотърже маса наред салончето, седнаха те и Носовирков, колкото му сила държи, почна да удря по масата.

– Еей, ти, ела тука бре! – вика той служителя с прегракнал глас.

– Остави онези там другите, при мен ела, като те викам. Дай тука една б... б... бутилка ш... шампанско, чуваш ли? Ш... шампанско! Скоро!

Направи той своята поръчка и изгледа надменно цялата публика, като че публиката трябва да остане с отворени уста пред неговото умно „ш... шампанско“.

Донесоха им бутилката, изхвърлиха с гръм запушалката и шипящата влага се запени в кристалните бокали. Офицерчетата, полуразлегнати на столовете си, с крак върху крак, задимиха цигари и почнаха да стрелят презрение върху окръжащата ги публика, ако погледът им падаше върху някой мъж; или се силиаха да изобразят маслен поглед, ако окоото им падаше върху дама. Всяко тяхно движение беше провокация: те като че искаха да кажат на публиката: „А бе защо не дойдете да ни дръпнете по един бой?“... По едно време, господа, виждам аз – става подпоручик Носовирков, стола се търколи зад него, – той се обръща и изглежда стола усмихнато, но при туй обръщане и той сам щеше да се строполи върху стола, ако не беше си разтворил нозете да запази равновесие; той се сепна и когато погледна напреде си, очите му случайно се срещнаха с погледа на една дама, която едва сдържаше усмивката си. Кой знае как си е изтълкувал офицерина тази усмивка; той напълва двата бокала, като разлива с разтреперани ръце зад краищата, взема чашите и като пристъпва към дамата, подава ѝ с една възмутителна дързост бокала: „На, ш... шампанско, з... за ваше здраве!“ Госпожата беше една умна жена. „Благодаря – каза му тя, – аз съм здрава, но вий изглеждате да сте болен.“ – „Е, тогаз, дай да се ч... чукнем!“... Аз не можах повече да се сдържа, спуснах се към офицерина и като го хванах с двата пръста за ръкава – вий виждате, че господ ми е дал силища, – с един замах го дотърсих и го сложих на стола му. Какво?! Що! Мужик! Развика се онуй ми момче и бърка да вади шашка, па и прапорщика, и той изведнъж за сабята се хваща. Аз им казах тихичко, но решително, че ще строша шашките им, ако се осмелят само да ги изтеглят, и си сложих ръката

върху един тежък стол. И представете си те млъкнаха. Видяха с кого имат работа... Почна се лотарията, след туй пак танци, завъртя се балът, възстанови се веселбата. Кога са се измъкнали офицерчетата – аз не забелязах. Свърши се балът, излизам аз с жена си през градината: в ръце държа една ваза и една мастилница желязна – от лотарията ми се паднаха. Вървим си така, тихичко, излязохме на улицата срещу двореца; по едно време като изплющя един камшик по врата ми – звезди ми светнаха пред очите. „Варди се!“ – извика жена ми. Доде да се обърна – пляс! Още един камшик по гърба ми. Взирам се, офицерчетата! Носовирков и Лимоничков! Че като грабвам вазата – бух одного, мастилницата – бух друго; те обърнаха гръб, погнах ги – кого настигнах, не зная, ама едно таквоз текме му изтипарих, трябва и днес да го помня, ако е жив. Посмекчиха се вече тези възточни бабаитлъци. Кажете, господа, можете ли да допуснете, че е възможен днес за днес такъв скандал в Беседата. И мислете, че малко е спомогнала Славянската беседа за смекчение и облагородяване на нравите. Сега не подпоручик, ами и генерал, като влезе в салона, с респект влиза. Право казва един от вас, че сега:

Славянска беседа е мирна ограда,
за дружба сърдечна,
страстта тук немей.
Тук българин с сърбин и чех със словак,
хърватин с словенец и русин с поляк
по братски живеят.
Беда ли, тъги ли сърце ти налягат,
ил' бури житейски душата ти стягат –
в Беседата, знай,
ще найдеш покой или в реч сладкодумна,
ил' в братския кръг в веселба многошумна,
тъга тук не трай.
За знание ли жажда, славянино сещаш –
тук книги те чакат, приятели срещаш –
развивай умът.
Ил' търсиш ти шум, развлечения свесни –
тук музика има, и танци, и песни –
насищай слухът.
Дойдете, славяне, сплотете се, братя,
в този мирния храм, в тези чисти обятия
тук има живот.

– Сбогом, господа. – Сбогом, господин Бомбардек. – Тази година

ще се качим ли на Мусала? – попита весело на излизане Бомбардек. – Разбира се. То се знай. О, да, да! – извика въодушевено компанията.

– А ргорос, господа – каза Бомбардек на излизане, – онзи ден една бедна вдовица съжаляваше, че не дала дъщеря си да се учи за певица, а я омъжила, та я поробила млада-зелена. „Да беше отишла в странство да се учи, може би щеше да й проработи честта, та някой път даже в Славянска беседа да пее.“

Разбирате ли, господа! Даже в Славянска беседа! Видите ли как нашето общество високо цени вече Беседата! Сбогом!

София, 23 март 1895 г.

КРАЙ

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/6275>]